

§ 10**Välfärdsutredningens slutbetänkande Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38)****Svar på remiss från kommunstyrelsen**

Dnr 1.7.1-301/2017

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation

Samtliga ledamöter och tjänstgörande ersättare för Moderaterna och Liberalerna reserverar sig mot nämndens beslut till förmån för sitt eget förslag som redovisas nedan.

Ersättaryttrande

Ersättarna Stina Bengtsson (C) och Sofia Modigh (KD) hänvisar till Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat Välfärdsutredningens slutbetänkande Kvalitet i Välfärden (SOU 2017:38) till bland annat socialnämnden för yttrande. I utredningen redogörs för begreppet kvalitet, olika sätt att mäta kvalitet samt förutsättningar och utmaningar i det. Utredningen presenterar också förslag i syfte att öka kvaliteten i välfärden.

Förvaltningen anser att utredningen lyfter ett flertal viktiga aspekter och förslag som kan tänkas bidra till en ökad kvalitet i välfärden. Bland annat delar förvaltningen utredningens syn på vikten av samverkan och sammanhållna insatser för individen, och anser att det är något som kan, och bör, utvecklas. Förvaltningen anser vidare att det är positivt att utredningen framhåller vikten av att i större utsträckning också följa upp jämlikhet och fördelning. Detta är i linje med Stockholms stads pågående arbete med att säkerställa att staden lever upp till de mänskliga rättigheterna.

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 19 juni 2017.

Förslag till beslut

Ordföranden föreslår att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag. Vice ordföranden Andréa Ström m.fl. (M) och ledamoten Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (L) föreslår att nämnden beslutar följande

Att som svar på remissen anföra följande:

Vi välkomnar att detta betänkande, till skillnad från utredningens delbetänkande Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78), remitterats ut till Stockholms stad och därefter remitterats ut till berörda nämnder. Det är beklagligt att remisstiden är lagd över sommaren så att nämnderna med något undantag inte hinner svara.

Välfärdsutredningens slutbetänkande Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38) bygger vidare på de utgångspunkter som presenterades i SOU 2016:78. Vi riktar fortsatt skarp kritik mot såväl de övergripande utgångspunkterna som förslagen i det betänkandet:

Vår utgångspunkt är att varje människa är unik och har olika önskemål och behov. Den välfärd som finansieras med våra gemensamma resurser ska präglas av valfrihet, kvalitet, ett värdigt bemötande och vara tillgänglig för alla som behöver den.

Vi vill erbjuda en välfärd med mångfald och hög kvalitet. Det är viktigt att omsorgen utformas efter individuella önskemål och att man själv kan välja den utförare som man önskar. Valfrihet innebär också att man ska kunna byta utförare om man inte är nöjd.

En grundläggande förutsättning för detta är att det finns ett utbud av privata utförare som alternativ till de som drivs i egen regi.

Vi anser att utredningen bygger på en förlegad syn på företagande. Utredningens förslag om vinstbegränsning är dåligt genomtänkt, illa konstruerat och skulle få konsekvenser som blir betydligt mer omfattande och negativa än vad utredningen påstår. Merparten av de privata alternativen i välfärden, såväl vinstdrivande som idéburna, skulle slås ut.

Valfriheten skulle minska kraftigt. Det skulle bli svårare för barn, ungdomar, äldre och personer med funktionsnedsättning att hitta den utförare som bäst motsvarar deras behov och förväntningar. Nya idéer och arbetssätt skulle få svårare att utvecklas och spridas. Mer makt skulle flyttas från de enskilda medborgarna till politiker och tjänstemän. Det skulle bli svårare att komma till rätta med dålig kvalitet genom att byta utförare vilket kommer att leda till att legitimiteten hos välfärdsstaten att urholkas.

I praktiken innebär Reepalus utredningsförslag ett näringsförbud för fristående aktörer inom välfärden då reglerna slår ut de allra flesta välfärdsföretag. Reepalu gömmer sig bakom en dunkel diskussion om kvalitetsmätning, något som såväl offentlig som privat sektor arbetar med och där samma krav ska ställas på alla. Det är minst lika viktigt att kvalitetsgranska de utförare som drivs i egen regi som de som drivs i privat regi.

Reepalu och regeringen verkar mer intresserad av motverka människors fria rätt att välja än att utforma nationella kvalitetskrav för alla verksamheter oavsett utförare.

Utredningen menar att kvalitet i välfärden handlar om hur någonting görs, inte vad som görs, och att det därför finns stora svårigheter i att mäta och definiera kvalitet.

Kvalitet inom välfärden kräver en tillämpning av vitt skilda former av kunnande, såsom teoretiska kunskaper, praktiska förmågor och en empatisk förståelse för en annan människas situation.

Det är riktigt att det finns utvecklingspotential vad gäller att utveckla statistik, bedömningsinstrument, undersökningsmekanismer och andra sätt att mäta och förbättra kvalitet i offentlig sektor.

Att det inte skulle gå att mäta kvalitet inom välfärden är en grov förenkling av verkligheten. Om kvalitet blir ett oförklarligt begrepp som inte är externt observerbart, blir varje form av systematiskt kvalitetsarbete meningslöst. De olika aktörer inom välfärden – skolor, äldreboenden, vårdcentraler – som varje dag bedriver ett ambitiöst kvalitetsarbete och som märker resultaten i form av elever som får kunskap, äldre som får en värdig ålderdom, patienter som blir friska, skulle sannolikt inte hålla med.

Det är därför anmärkningsvärt att det i princip inte står någonting om hur innovation, nya arbetssätt eller ny teknik kan premieras i offentlig eller privat regi. Detta visar tydligt att utredningen betraktar kvalitet som någonting oföränderligt och svårgreppbart.

Utredaren fokuserar sitt resonemang mycket på det mänskliga mötet, som tänks utgöra ett moment i välfärden där det är särskilt svårt att mäta kvalitet. Men även om det i dagsläget är svårt att kvantifiera kvalitet i det mänskliga mötet, innebär det inte att det är omöjligt att identifiera och utveckla kvalitet, exempelvis genom

observationsstudier och kollegialt lärande. Här finns en utvecklingspotential.

Utredningen tar också upp problem med att använda brukarundersökningar som kvalitetsmått. Detta påpekande saknar inte poänger. Vårdförsektorn ligger långt efter tjänster på den privata marknaden när det kommer till att ge brukaren kvalitetsinformation. Den genomsnittlige medborgaren har sannolikt bättre beslutsunderlag när hen väljer hotell än när hen väljer äldreboende. Brukarundersökningar kan göras mer kvalitativa genom att exempelvis kompletteras med beskrivande vittnesmål om upplevelsen av vårdförden.

Utredningen menar att vinstbegränsningar är nödvändiga eftersom kvaliteten i privat sektor inte kan säkerställas genom alltför detaljerade kvalitetskrav. Istället krävs en mer tillitsbaserad styrning, vilket enligt utredningen underlättas av offentlig drift.

Vad gäller slutbetänkandet är det i betydande delar överflödigt, eftersom det till stor del fokuserar på svårigheterna att styra för kvalitet i den privata vårdförsektorn. Skulle förslagen om vinstbegränsning i SOU 2016:78 bli verklighet skulle merparten av de privata aktörerna i vårdförsektorn försvinna.

I ett välfungerande valfrihetssystem är ett skäligt mått av vinst ett tecken på en attraktiv verksamhet med god kvalitet, inte tvärtom. Utredningen underskattar möjligheterna att ställa högre kvalitetskrav i upphandlingar. Även om det inte går att detaljreglera exakt hur ett bra möte med en brukare ska gå till, är det möjligt att ställa krav på att verksamheten ska ge de anställda möjlighet att utvecklas och lära sig att möta brukaren bättre.

En mer tillitsbaserad styrning av professionen står inte i konflikt med möjligheter till privata alternativ. Privata alternativ, oavsett om de delar ut vinst till sina ägare eller inte, drivs normalt sett av en vilja att leverera verksamhet av god kvalitet och i enlighet med professionella normer. Deras anställda bedriver sin verksamhet med samma mål och samma normer som sina kollegor i offentlig anställning. Att det finns enstaka utförare som inte sköter sig motbevisar inte detta.

Näringsfrihet med konkurrens på lika villkor är det enda som kan skapa och upprätthålla den välfärd Sverige och Stockholm behöver.

En strypt välfärdssektor skulle innebära att Stockholmsregionen kollapsade.

Här sker 60 procent av alla 3,4 miljoner läkarbesök per år på privata vårdcentraler och husläkarmottagningar. I Stockholms stad är 40 procent av alla vård- och omsorgsboenden inom äldreomsorgen i privat regi. I Stockholm finns 539 fristående skolor, vart tredje barn går i en fristående skola. Av de cirka 71 000 elever som går i en gymnasieskola i Stockholms län går ungefär 40 procent i fristående skolor.

Åtta av tio stockholmare vill ha sin valfrihet och möjligheten att välja mellan offentliga och privata utförare. Slutsatsen av en mätning från Skop är att stockholmarna uppskattar valfriheten och ser hoten från Reepalus förslag.

Stockholms tillväxtmotor utvecklas genom välfärdsföretagen. Inom välfärdssektorn är det många kvinnliga företagare som driver företag. Att kunna välja arbetsgivare inverkar positivt på arbetstagares möjlighet att påverka sin situation och sin arbetsmiljö. Möjligheten att påverka sin arbetssituation är i sig en faktor som skapar psykosocial hälsa. Privata företag gör välfärdens yrken mer attraktiva.

Stockholms län växer i en takt med ungefär 200 000 människor på fem år. För att möta denna utveckling måste vi säkerställa en högkvalitativ förskola, skola, omsorg och sjukvård.

Regeringen har satt sig i Vänsterpartiets knä och stämt in i partiets försåtliga socialistiska retorik om vinster i välfärden. Det riskerar Stockholmsregionens och hela Sveriges framtid som välfärdsnation. Stockholm skulle inte klara sig en dag utan privata och idéburna initiativ i välfärden.

Sammanfattningsvis står Välfärdsutredningens slutbetänkande för en syn på kvalitet som hotar att omintetgöra utvecklingen mot bättre kvalitet i välfärdssektorn. Skulle utredningens utgångspunkter visa vägen skulle kvaliteten i välfärden gå bakåt, inte framåt.

På samma sätt som delbetänkandet sätter slutbetänkandet också ohållbara likhetstecken mellan offentlig drift och god kvalitet, samt mellan privat drift och snöd vinstjakt.

Vi står upp för medborgarnas självklara rätt att själva välja och kommer att ta striden för valfrihet och kvalitet. Alla goda krafter

måste tillåtas vara med för att utveckla och säkerställa en god och kvalitetssäkrad välfärd. Det är djupt olyckligt att regeringen inte är främmande för att undergräva den svenska välfärden.

Välfärden garanteras i stället genom att bejaka människors valfrihet, säkerställa kvaliteten i välfärden och genom att varje skattekrona används så effektivt som möjligt.

Utredningens förslag om vinstbegränsning bör därför överges helt och hållet.

Beslutsordning

Ordföranden ställer besluten mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.